

Seat No _____

[A-19]

SARDAR PATEL UNIVERCITY**F.Y.B.A (External) Examination****SAN-101 Sanskrit – Paper -1 (SN : 101)****Friday 12 April 2019****Time: 10:00 a.m. To 1:00 p.m****मालविकाग्निमित्रम् : कालिदास |****रघुवंशम् (सर्ग-२) : कालिदास**

कुलगुणः १००

(१२)

प्र-१. (अ) नीचेनामांथी गमे ते त्रएानो अनुवाड डरो.

- (१) लब्धास्पदोडस्मीति विवादभीरो-
स्तितिक्षमाणस्य परेण निन्दाम् ।
यस्यागमः केवल जीविकायै
तं ज्ञानपण्यं वणिजं वदन्ति ॥
- (२) पथि नयनयोः स्थित्वा स्वप्ने तिरोभवति क्षणा-
त्सरति सहसा बाहोर्मध्यं गताति सखी तव ।
मनसिजरुजा ल्लिष्टस्यैवं समागममायया
कथमिव सखे विश्रब्धं स्यादिमां प्रति मे मनः ॥
- (३) हस्तं कम्पवति रुणदि रशनाव्यापरलोलाङ्गुलिं
हस्तौ स्वौ नयति स्तनावरणतामालिङ्गयमाना बलात् ।
पातुं पक्ष्मलचक्षुरुन्नमयतः साचीकरोत्याननं
व्याजेनाप्याभिलाषपूर्णसुखं निर्वर्तयत्येव मे ॥
- (४) विरचितपदं वीरप्रीत्या सुरोपम सुरिभि-
श्वरितमुभयोर्मध्येकृत्य स्थितं क्रथकैशिकान् ।
तव तदतवतो दण्डानीकैर्विदर्भपतेः थियं
परिधगुरुभिर्दोभिः शैरेः प्रसह्य च रुक्मिणिम् ॥
- (५) दूर्लभः प्रियस्तस्मिन्भव हृदय निराश-
महो अपाङ्गको मे प्रस्फुरति किमपि वामः ।
एष स चिरदृष्टः कथमुयनेतव्यो
नाथ मां पराधीनां त्वयि गणय सतृष्णाम् ॥

प्र-१. (ब) नीचेनामांथी गमे ते त्रए ससंढर्भ समजोवो.

(६)

- (१) निसर्गनिपुणाः स्त्रियः ।
(२) नाट्यं भिन्नरुयेर्जनस्य बहुधाप्येकं समाराधनम् ।
(३) भो उपस्थितं नयनमधुं सन्निहितमक्षिकं च ।
(४) चन्दनं खलु मया पादुकापरिभोगेन दुषितम् ।
(५) सर्वोदपि नववरो लज्जातुरो भवति ।

①

- પ્ર-૨. કાલિદાસનું જીવન, સમય અને કૃતિઓ વિશે લખો. (૧૪)
- અથવા
- પ્ર-૨. "વિદૂષક-'માલવિકાગ્નિમિત્રમ્' નાટકનો સાચો નાયક છે." વિધાનની ચર્ચા કરો. (૧૪)
- પ્ર-૩. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો. (૧૪)
- (૧) સર્પદંશ પ્રસંગ અને તેનું નાટ્યગત મહત્વ ચર્ચો.
 - (૨) માલકવિનું પાત્રાલેખન કરો.
 - (૩) નાટ્યાચાર્યોનો કલહ
 - (૪) કાલિદાસની શૈલી વિશે નોંધ લખો.
- પ્ર-૪. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ શ્લોકના ગુજરાતી અનુવાદ કરો. (૧૨)
- (૧) સંચારપૂતાનિ દિગન્તરાણિ કૃત્યા દિનાન્તે નિલયાય ગન્તુમ્ ।
પ્રચક્રમે પલ્લવરાગતામ્રા પ્રભા પતઙ્ગસ્ય મુનેશ્વ ધેનુઃ ॥
 - (૨) પ્રદક્ષિણી કૃત્ય હુતં હુતા શમનન્તરં ભર્તૃરુન્ધર્તી ચ ।
ધેનું સપત્સાં ચ નૃપઃ પ્રતસ્થે સન્મહલોદગ્રત રપ્ર ભાવઃ ॥
 - (૩) સ્થિતઃ સ્થિતામુચ્ચલિતઃ પ્રયાતાં નિષેદુષીમાસેનબન્ધ ધીરઃ ।
જલાભિલાષી જલમાદદાનાં છાયેવ તાં ભુપતિરન્વગચ્છત્ ॥
 - (૪) ક્ષતાત્કિલ પ્રાયત ઇત્યુદગ્રઃ ક્ષત્રપ્રસ્ય શદ્બો ભુવનેષુ રુઢઃ ।
રાજ્યેન કિં તદવિપરીવૃત્તેઃ પ્રાણૈરુપક્રોશમલીમ સૈર્વા ॥
 - (૫) પુરંદરશ્રી પુરમુત્યતાકં પ્રવિશ્ય પૌરૈરભિનન્દ્યમાનઃ ।
ભુજે ભુજઙ્ગેન્દ્ર સમાન સાર ભૂયઃ સ ભૂમેર્ધુરમાસસજ્જ ॥
- પ્ર-૪. (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ સસંદર્ભ સમાજવો. (૯)
- (૧) તદન્તરે સા વિરરાજ ધેનુર્દિનક્ષપામધ્યગતેવ સંધ્યા ।
 - (૨) કુમ્ભોદરં નામ નિકુમ્ભમિત્રમ્ ।
 - (૩) યશઃ શરીરે ભવ મે દયાલુઃ ।
 - (૪) પયોધરીભૂતચતુઃ સમુદ્રાં જુગોય ગોરુપધરામિવોર્વીમ્ ।
 - (૫) ઔઘસ્યમિચ્છાપિ તવોપભોક્તં ષષ્ટાંશમુવ્યા ઇવ રક્ષિતાયા ।
- પ્ર-૫. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોંધ લખો. (૧૬)
- (૧) દિલીપનું પાત્રાલેખન
 - (૨) દિલીપની ગૌસેવા વ્રત
 - (૩) રઘુવંશમ્ શીર્ષક
 - (૪) નંદિનીનું વરદાન
- પ્ર-૬. મહાકાવ્યના લક્ષણો જણાવી 'રઘુવંશમ્' નું મહાકાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. (૧૪)
- અથવા
- પ્ર-૬. 'રઘુવંશમ્' સર્ગ-૨ નું રસદર્શન કરો. (૧૪)